

Jaarverslag 2024

Rekenkamer
Waterschap Aa en Maas

's-Hertogenbosch, 14 maart 2025
Versie: definitief

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Hoofdstuk 1 Algemene werkzaamheden.....	3
Hoofdstuk 2 Onderzoeken 2024.....	4
Hoofdstuk 3 Uitgevoerde onderzoeken	5
3.1 Inwonerparticipatie	5
3.2 DoeMee onderzoek waterschappen 2024	6
Hoofdstuk 4 Groslijst.....	7
Hoofdstuk 5 Nawoord	7
BIJLAGE Groslijst.....	8
Colofon	9

Inleiding

Over het doel van de Rekenkamer

De Rekenkamer van Waterschap Aa en Maas wil door gericht onderzoek, quick-scans en praktische adviezen op actieve wijze een bijdrage leveren aan het verbeteren van de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het bestuurlijk handelen van het waterschap.

Doel van het jaarverslag

Dit jaarverslag geeft inzicht in wat de Rekenkamer afgelopen jaar gedaan heeft om zijn rol te vervullen. In dit hoofdstuk wordt teruggekeken naar de start van de Rekenkamer, de bemensing, ondersteuning en budget van de Rekenkamer. In hoofdstuk 1 wordt ingegaan op de algemene werkzaamheden die de Rekenkamer uitvoerde en in hoofdstuk 2 op de onderzoeken die zijn opgepakt in 2024. In hoofdstuk 3 wordt stilgestaan bij eerder onderzoek. Hoofdstuk 4 betreft de groslijst en hoofdstuk 5 het nawoord.

De aanloop: van rekenkamercommissie naar rekenkamer

Het jaar 2024 was het eerste jaar van het functioneren van de Rekenkamer van het Waterschap Aa en Maas. De Rekenkamercommissie, met daarin zowel externe leden als leden vanuit het Algemeen Bestuur (AB) werd daarmee opgeheven.

Aanleiding vormde de Wet versterking decentrale rekenkamers, waarmee alle waterschappen per 1-1-2024 dienden te beschikken over een volledig onafhankelijke *extern samengestelde* rekenkamer. De leden van het AB, die eerder onderdeel uitmaakten van de Rekenkamercommissie, zijn dus in de nieuwe samenstelling niet meer lid van de Rekenkamer.

Het waterschap is in 2023 begonnen met het invulling geven aan de wet, door onder andere de *Verordening op de rekenkamer* vast te stellen (AB 13 oktober 2023) en de bemensing van de nieuwe rekenkamer te organiseren. Om de continuïteit te waarborgen, is de (externe) voorzitter van de Rekenkamercommissie, herbenoemd als voorzitter van de nieuwe Rekenkamer. De nieuwe leden van de Rekenkamer zijn per 1 januari 2024 benoemd in de vergadering van het Algemeen Bestuur van 15 december 2023.

De Rekenkamer bestond in 2024 uit de volgende leden

- De heer drs. G.T. Schermers (voorzitter)
- De heer dr.ir. P.J.M.M. Krumm MPA (lid)
- De heer ing. TA.J.M. Jans MSc.M EMFC/RC (lid)

De ondersteuning van de Rekenkamer

De externe onafhankelijkheid bracht ook met zich mee dat de Rekenkamer per 1 januari 2024 niet meer gebruik kon maken van de Concernstaf (als onderzoeker en secretaris voor de Rekenkamer), zoals dat bij de Rekenkamercommissie nog wel het geval was. Ook het Onderzoeksprotocol en Reglement van orde van de Rekenkamer Aa en Maas (beiden door de Rekenkamer vastgesteld), moesten herzien worden. De beginperiode heeft de Rekenkamer daarom zelf relatief veel tijd besteed aan het op orde brengen van de basis, zonder ondersteuning.

Beide andere Brabantse waterschappen (Brabantse Delta en de Dommel) zijn net als Aa en Maas in 2023 begonnen met de voorbereiding voor een transitie naar een Rekenkamer. Eén van de punten die in de ambtelijke en bestuurlijke contacten aan de orde kwam, was onderlinge samenwerking. De samenwerkingsopties zijn in het najaar van 2023 ambtelijk tussen de waterschappen verkend, waarbij één van de opties was het gezamenlijk organiseren van de ondersteuning van de rekenkamers. Deze lijn is door de nieuwe Rekenkamer onderschreven, waarbij gekozen is door de drie waterschappen deze lijn verder te verkennen. Aangezien de wet aangeeft dat de ondersteuning van de rekenkamer door het

dagelijks bestuur geregeld wordt op voordracht van de (voorzitter van) rekenkamer, was het nodig dat alle drie de rekenkamers waren benoemd. Dat was pas later in het jaar een feit¹, waardoor de ondersteuning (gezamenlijk aanbesteed, geworven en geselecteerd) ook pas laat in het jaar 2024 gerealiseerd kon worden. Door het initieel ontbreken van een secretaris hebben de leden van de Rekenkamer in het eerste jaar veel ondersteunende werkzaamheden zelf voor hun rekening genomen.

Om de spagaat op te lossen, tussen enerzijds de voortgang waarmee de rekenkamers de ondersteuning geregeld wilden hebben en anderzijds recht doen aan de bedoeling van de wet en bijbehorende rolverdeling tussen de waterschappen en de rekenkamers, is voor de ondersteuning gekozen voor een periode van tijdelijke inhuur. Uit verschillende mogelijke varianten is gekozen voor gezamenlijk uitbesteden aan één ZZP'er namens alle drie de waterschappen. De ondersteuning is 1 december 2024 gestart in de vorm van een secretaris-onderzoeker, de heer Marco Spee.

Hoofdstuk 1 Algemene werkzaamheden

In 2024 heeft de Rekenkamer tien maal vergaderd. Zoals aangegeven stond de beginperiode in het teken van de randvoorwaarden (reglement van orde, onderzoeksprotocol).

Op 1 februari 2024 is een eerste kennismaking met AB-leden georganiseerd waarbij tegelijkertijd onderzoeksonderwerpen die een toegevoegde waarde kunnen bieden voor het functioneren van het bestuur en organisatie, zijn geïnventariseerd. Voor een evenwichtige vertegenwoordiging was gevraagd per fractie één bestuurslid af te vaardigen om potentiële onderzoeksonderwerpen aan te dragen. Er is een uitgebreide lijst aan onderwerpen genoemd die aan de groslijst zijn toegevoegd.

Op 13 mei² 2024 heeft de rekenkamer het Algemeen Bestuur schriftelijk geïnformeerd over de onderwerpkeuzen en hoe met de onderwerpen werd omgegaan. In september 2024 informeerde de Rekenkamer het AB per brief dat het onderzoek ging starten en over het uitvoerende externe onderzoeksbureau.

Daarnaast is op diverse manieren overlegd en veelvuldig contact geweest met de Brabantse waterschappen en heeft een overleg plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de drie Brabantse waterschappen op 21 juni 2024. Hierin is naast kennismaken, stilgestaan bij de gezamenlijke ondersteuning, de manieren van werken, het onderzoeksprogramma et cetera.

De Rekenkamer is ook aangesloten bij de Waterkring, die sinds afgelopen april 2024 weer opnieuw is opgestart. In de Waterkring nemen de rekenkamers van de waterschappen deel om kennis en ervaringen uit te wisselen. Afgelopen jaar heeft een vijftal (Teams-) bijeenkomsten plaatsgevonden. De NVRR (www.rekenkamers.nl; Nederlandse Vereniging van Rekenkamers) ondersteunt de Waterkring daarbij.

Op 19 september heeft de Rekenkamer bij de Commissie Algemene- en Financiële Zaken een presentatie gehouden om de leden van het AB nog een keer hernieuwd aan te geven wat de rekenkamer voor het AB kan doen en om hernieuwd wat uitgebreider kennis te maken.

De Rekenkamer beschikte in 2024 over een eigen budget van € 96.000. De leden ontvangen een vergoeding voor hun werkzaamheden. Daarnaast krijgen de leden de reiskosten

¹ In februari 2024 werden twee leden van de Rekenkamer Brabantse Delta benoemd, de voorzitter werd 26 juni 2024 benoemd door het AB van het waterschap.

² [Document aenmaas - Brief Rekenkamer keuze onderzoeksonderwerpen - iBabs Publiekspitaal](#)

vergoed. In 2024 zijn ook kosten gemaakt voor de beide onderzoeken (zie hoofdstuk 3). In 2024 bedroegen de uitgaven in totaal € 49.182.

Voor de meer algemene achtergrondinformatie, zoals de doelstelling van de Rekenkamer, de verordening en het Reglement van orde wordt verwezen naar de website van de Rekenkamer.

Hoofdstuk 2 Onderzoeken 2024

Onderzoeken

Na de bijeenkomst van 1 februari 2024 zijn de aangedragen onderzoeksonderwerpen getoetst aan de criteria ‘urgentie’, ‘timing’ (is het onderzoek opportuun op dit moment), ‘hanteerbaarheid’ (om te onderzoeken als rekenkamercommissie versus bijvoorbeeld landelijk onderzoek door de Unie van Waterschappen) en het ‘karakter’ (opbouwend). Ook is beoordeeld of het onderwerp niet door anderen al opgepakt (gaat) worden of al onderzocht is (in dat geval is het niet een onderwerp voor de groslijst).

De Rekenkamer heeft gekozen als eerste onderzoek te beginnen met inwonerparticipatie. Daarnaast doet de Rekenkamer mee aan het Doe Mee-onderzoek van de NVRR naar energiebesparing. Het onderzoek wordt tegelijk uitgevoerd bij 12 waterschappen.

Onderwerp	Omschrijving hoofdvragen
Inwoner-participatie	Op welke wijze geeft het waterschap invulling aan haar verantwoordelijkheid voor inwonerparticipatie en hoe verhoudt dit zich tot (aanstaande) wettelijke vereisten? Fase 1: 1. Wat zijn voor Aa en Maas de huidige en toekomstige wettelijk vereisten ten aanzien van inwonerparticipatie? 2. Hoe vaart Aa en Maas momenteel inwonerparticipatie uit bij de initiatieven op de projectenkaart? 3. Hoe draagt participatie bij aan de realisatie van concrete participatie-opgaven van het waterschap? Fase 2 (2025) 4. Hoe beoordelen inwoners participatie binnen het waterschap Aa en Maas? (aan de hand van drie concrete projecten).
Energie-besparing	1. Wat is het beleid van het waterschap op het gebied van energiebesparing en alternatieve energiebronnen? 2. Hoe geeft het waterschap hieraan invulling? 3. Hoe is het algemeen bestuur op de hoogte gehouden van de resultaten?

Van beide onderwerpen wordt in hoofdstuk 3 uitgebreider verslag gedaan.

Nazorg op eerdere onderzoeken

De Rekenkamer heeft zich niet gericht op de nazorg van onderzoeken van de Rekenkamercommissie die tot en met 2023 opereerde. Immers, artikel 97e van de Waterschapswet ziet hierop toe: Het DB moet het AB jaarlijks een overzicht verstrekken van de aan het DB gedane voorstellen van de rekenkamer, vergezeld van het standpunt daaromtrent en van de wijze waarop aan de voorstellen vervolg is gegeven.

Het laatste onderzoek dat de Rekenkamercommissie in de vorige periode afrondde, was het onderzoek ‘Doelmatigheid subsidies’. De Rekenkamercommissie heeft een verkenning uitgevoerd naar het onderzoeksonderwerp subsidieverstreking. De bevindingen zijn op 1

november 2023 aangeboden aan het Dagelijks Bestuur met het verzoek de rapportage zo mogelijk te agenderen voor de eerstvolgende commissievergadering (AFZ en/of WB) en het AB. Op 14 maart 2024 is in de Commissie Watersysteembeheer het *Memo inzake bespreking Verkenning Rekenkamercommissie doelmatigheid subsidieverstrekking* behandeld, op verzoek van een van de fracties. In het voorbereidende memo (gedateerd 13 februari 2025) heeft de Rekenkamer aangegeven dat het weliswaar gedeeltelijk een voortzetting van de rekenkamercommissie is, maar dat het onderzoek is uitgevoerd door een interne onderzoeker die thans niet meer beschikbaar is voor de Rekenkamer. De Rekenkamer heeft om die reden een deel van de vragen die gesteld werden aan de Rekenkamer(commissie) beantwoord, maar ook aan de leden van het AB aangegeven dat het moet verwijzen naar de organisatie/DB.

Hoofdstuk 3 Uitgevoerde onderzoeken

3.1 Inwonerparticipatie

Aanpak

Door middel van een kort (niet uitputtend) brononderzoek is een eerste verkenning van het onderzoeksonderwerp uitgevoerd op basis waarvan de (deel)vragen op hoofdlijnen zijn beantwoord.

In september 2024 is het onderzoek van de Rekenkamer over het oordeel van bewoners over inwonerparticipatie gestart. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door bureau 7Zebra's.

Onderzoeksvraag

Hoe beoordelen inwoners participatie binnen het waterschap Aa en Maas, in drie concrete projecten?

Voortgang

Fase 1 van het onderzoek bestond uit het opstarten van het onderzoek, het opstellen van het normenkader en enquêtevragen o.a. voor projectleiders. In oktober 2024 zijn de resultaten geanalyseerd. In november 2024 heeft er een schouwdag plaatsgevonden en is de portefeuillehouder geïnterviewd. Een groot aantal medewerkers van het waterschap heeft deelgenomen aan de schouwdag. In de middag hebben ook meerdere AB leden acte de presence gegeven.

De resultaten van fase 1 zijn gepresenteerd tijdens de vergadering van het AB van 13 december 2024.

In 2025 zal fase 2 van het onderzoek worden uitgevoerd. Fase 2 bestaat uit een verdiepend onderzoek bij drie projecten en richt zich op het oordeel van bewoners.

Het eindrapport zal volgens planning, na wederhoor in de periode van maart-mei 2025, tijdens de vergadering van de Commissie AFZ van 12 juni 2025 worden gepresenteerd. De planning maakt dat het rapport pas na de zomer in de commissie AB behandeld zal kunnen worden.

3.2 DoeMee onderzoek waterschappen 2024

Energiebesparingsplicht

Sinds 1993 geldt de verplichting voor bedrijven en instellingen om zuinig om te gaan met energie. Sinds 2008 zijn bedrijven en instellingen die jaarlijks meer dan 50.000 kWh stroom of 25.000 m³ aardgas gebruiken verplicht energiebesparende maatregelen te nemen. Het gaat hierbij specifiek om investeringen die zij binnen vijf jaar kunnen terugverdienen.

Informatieplicht energiebesparing

Bedrijven en instellingen zijn vanaf 1 juli 2019 verplicht eens in de vier jaar actief informatie te verstrekken aan hun omgevingsdienst over de energiebesparende maatregelen die zij hebben genomen. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) beheert het digitale loket waarmee bedrijven dit aan hun omgevingsdienst laten weten. Indien bedrijven/instellingen voldoen aan de informatieplicht, betekent dit niet dat zij ook automatisch voldoen aan de energiebesparingsplicht.

Label C verplichting voor kantoorgebouwen

Vanaf 1 januari 2023 mogen kantoorgebouwen groter dan 100 m² alleen worden gebruikt als ze minimaal energielabel C hebben. De verplichting geldt niet voor monumentale panden, gebouwen met een gebruiksoppervlak van minder dan 100 m², en gebouwen die binnen twee jaar worden gesloopt, getransformeerd of onteigend.

Onderzoeksvragen

1. Wat is het beleid van het waterschap op het gebied van energiebesparing? Wat zijn de doelen?
2. Hoeveel energie gebruikte het waterschap in de afgelopen 5 jaren en waarvoor werd deze energie gebruikt?
3. Hoeveel CO₂ werd door dit energiegebruik uitgestoten?
4. Wat is de doelstelling van het waterschap op het gebied van de inzet van alternatieve energiebronnen (zoals de inzet van zon, biogas, wind)?
5. Hoe geeft het waterschap invulling aan de energiebesparingsplicht, de informatieplicht, label C verplichting voor kantoorgebouwen en de EU Richtlijn energie-efficiëntie (verder: plichten)?
6. Voldoet deze invulling aan de wet- en regelgeving?
7. Tot welke resultaten of effecten heeft de invulling geleid?
8. Hoe ervaren de waterschappen het toezicht op de plichten door de RVO, omgevingsdiensten, gemeenten en/of provincies?
9. Hoe ervaren de waterschappen de administratieve lasten m.b.t. de plichten?
10. Hoe is het algemeen bestuur op de hoogte gehouden van de resultaten?

Voortgang

In week 36 van 2024 is het onderzoek door Ecorys opgestart. Er is een startbijeenkomst gehouden en er zijn contactgegevens verzameld.

In de periode van week 37-46 zijn de data-uitvraag opgesteld en uitgestuurd. De gegevens zijn vervolgens geanalyseerd en er hebben verdiepende interviews plaatsgevonden.

In week 47-52 zijn de factsheets per waterschap aangevuld en zijn deze schriftelijke gevalideerd.

Het overkoepelend eindrapport en de factsheets per waterschap worden eind maart 2025 opgeleverd.

Hoofdstuk 4 Groslijst

De Rekenkamer hanteert een groslijst met potentiële onderzoeksonderwerpen. Het betreft een niet uitputtende lijst, welke aangevuld kan worden met onderwerpen welke hoog op de agenda staan van het bestuur of welke eventueel samen met de andere waterschappen, kunnen worden opgepakt.

Zoals aangegeven, is de groslijst met het AB gecommuniceerd in de brief van 13 mei³ 2024, zie bijlage I.

Inmiddels is de Rekenkamer doende te informeren bij de andere waterschappen in Brabant om te bezien samen een Quicksan op te pakken over de Kaderrichtlijn Water. Ook wordt de onderzoeksopzet rond Verbonden Partijen afgerond, om mogelijk hiermee als eerstvolgende onderzoek te starten. Als laatste mogelijke onderwerp wordt bezien hoe het waterschap omgaat met faunabeheer (vispassages, bevers, de Europese kreeft etc.).

Hoofdstuk 5 Nawoord

De Rekenkamer heeft zich afgelopen jaar met veel plezier ingezet voor het Algemeen Bestuur van het waterschap. Tegelijkertijd realiseert de Rekenkamer zich dat het in het eerste jaar nog geen concrete adviezen aan het AB heeft kunnen aanbieden.

Vanuit de organisatie is alle medewerking aan de onderzoeken verleend, met vrije toegang tot alle van belang zijnde informatie en medewerking van sleutelfunctionarissen en andere betrokkenen in de organisatie.

De Rekenkamer dankt de AB-leden, DB-leden en alle betrokken medewerkers van het waterschap.

- - - - -

³ [Document aenmaas - Brief Rekenkamer keuze onderzoeksonderwerpen - iBabs Publieksporaal](#)

BIJLAGE Groslijst

Onderwerp	Korte omschrijving
- Inzicht in overeenkomsten	: Er wordt gerapporteerd over afgesloten overeenkomsten. Bij Attera (afval gaswinning Haps) en enkele non-disclosure agreements was onduidelijk wat de rol van het AB hier nog in kon zijn. Wordt het AB onvoldoende geïnformeerd door het DB?
- Verbonden partijen	: Rol van het AB in verbonden partijen. Welke sturingsmogelijkheden heeft het AB?
- Beek- en natuurherstel⁽¹⁾	: Onderzoek naar de effectiviteit van beek- en natuurherstel in relatie tot waterafvoerfunctie en biodiversiteit ("bij een flink noodweer zijn forse herstelmaatregelen nodig").
- Nieuwe richtlijn stedelijk afvalwater	: Is het waterschap voorbereid op de nieuwe richtlijn stedelijk afvalwater. Wat is een planning en op welke momenten kan het AB hierop sturen? (ex ante-onderzoek).
- KRW	: • Wordt er voldoende rekenschap afgelegd en gerapporteerd om richting Europa te kunnen verantwoorden? • Zijn er extra stappen nodig om te gaan voldoen aan de eisen in de nieuwe Europese stedelijke richtlijn afvalwater?
- Burgerparticipatie:	:
a. Verantwoording aan burgers	: Inzicht geven in de wijze waarop het waterschap nu burgers betreft bij projecten. Hoe ervaart de burger dit? Hoe kan het waterschap de burger beter bereiken?
b. Evaluatie participatie trajecten	: Hoe vindt dit plaats, wat levert dit op? (met name bij de grote projecten aan de orde).
- Inkoop- en aanbestedingen	: In welke mate doet het waterschap dit duurzaam?
- Vispassages	: Hoe goed werken de sluizen op dit aspect? Zijn ze effectief?
- Klimaatbeleid⁽¹⁾	: • Draagt het voldoende bij aan het bereiken van de klimaatdoelstellingen (en klimaatrechtvaardigheid)? • Is onze organisatie/bedrijfsvoering van het waterschap op weg om op tijd klimaatneutraal te zijn in lijn met het Parijsakkoord? • De uitstoot van het waterschap wordt gemeten met onder andere de klimaatmonitor. Maar is de voortgang voldoende of moet er nog een stapje bij om onze eigen en internationale ambities te halen?
- Klimaatadaptief bouwen⁽²⁾	: In welke mate vindt dit plaats en wat kan gedaan worden om dit te versterken?
- Afkoppelen regenwater⁽²⁾	: In welke mate vindt dit plaats en wat kan hier mee aan gedaan worden?

(1) Bij dit onderwerp wordt ook verwezen naar 'Rapport review realisatie natuurdoelen van de Rekenkamercommissie Waterschap Aa en Maas d.d. 1 oktober 2021.

(2) Bij deze onderwerpen wordt ook verwezen naar 'Rapport review bestuurlijke samenwerking met gemeenten met betrekking tot realisatie water- en klimaatdoelen' van de Rekenkamercommissie Waterschap Aa en Maas d.d. 25 mei 2022.

Jaarverslag 2024

Rekenkamer Aa en Maas

Status

Definitief

vrijgegeven door

Voorzitter Rekenkamer

's-Hertogenbosch, 14 maart 2025

Secretariaat

Alle stukken, bestemd voor de Rekenkamer, worden via het postadres van het waterschap of het e-mailadres aan de secretaris van de commissie gezonden.

Waterschap Aa en Maas
Pettelaarpark 70
5216 PP 's-Hertogenbosch
Tel 073 615 66 66

mspee@aaenmaas.nl

© waterschap Aa en Maas. Alle rechten voorbehouden